

Всеукраїнський форум педагогічних працівників позашкільної освіти «Позашкільна освіта в умовах децентралізації»

Поліна ГОРЛАЧ,

прес-служба Міжнародної асоціації
позашкільної освіти

Наприкінці жовтня ц.р. під патронатом Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова та Міжнародної асоціації позашкільної освіти відбувся Всеукраїнський форум педагогічних працівників позашкільної освіти «Позашкільна освіта в умовах децентралізації». Форум такого рівня проводиться вперше за 25 років Незалежності України! А вже останні роки боротьби за збереження системи позашкільної освіти засвідчили, що досягти мети можна лише об'єднавши зусилля влади і громадськості, практиків і вчених, батьків і дітей, управлінців і представників засобів масової інформації.

Мета Форуму – обговорення сучасного стану позашкільної освіти та визначення подальших перспектив її розвитку, зокрема нового формату в умовах децентралізації. Завдання форуму – осмислення здобутків позашкільної освіти; розкриття теоретико-методичних засад позашкільної освіти; представлення кращих практик підтримки виконавчою владою позашкільних навчальних закладів в умовах децентралізації; активізація взаємодії інститутів громадянського суспільства і позашкільних навчальних закладів.

У форумі брали участь представники законодавчої і виконавчої влади, науковці, працівники органів управління освіти, навчальних закладів, наукових установ, громадськості, засобів масової інформації – загалом понад 200 учасників з усіх областей України.

До учасників Форуму звернулася Міністр освіти і науки України **Лілія Гриневич**. Вона наголосила, що право дітей на здобуття позашкільної освіти має бути забезпечено. Зокрема, Лілія Михайлівна акцентувала увагу на тому, що актуальною

проблемою позашкільля в умовах децентралізації є така: «Як змусити місцеву владу спрямувати додаткові надходження до бюджету саме на розвиток освіти. І потрібно говорити на повний голос про зобов'язання місцевої влади стосовно позашкільної освіти, щоб батьки дітей знали про свої права та про те, що вони можуть вимагати від місцевої влади».

На думку Лілії Михайлівни, найгострішою проблемою є закриття позашкільних навчальних закладів. А вже це суперечить Конституції України, а саме

статті 53, яка гарантує громадянам доступність до дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, вищої та позашкільної освіти. І якщо у населеному пункті немає не лише позашкільного закладу, а й можливості дістатися до іншого населеного пункту, – це величезна помилка і відповідальність органів місцевого самоврядування.

Саме ця негативна ситуація змушує громадян України активно реагувати. Лілія Михайлівна заявила, що Міністерство освіти і науки України та представники позашкільної освіти мають спільно працювати над збереженням мережі позашкільних навчальних закладів в Україні.

Міністр акцентувала увагу на тому, що після реформи фінансової децентралізації кошти, що раніше спрямовувалися на позашкільну освіту з державного бюджету, тепер мають надходити з місцевих бюджетів. З огляду на це, треба зробити так, аби ці додаткові надходження у своїх бюджетах місцева влада також спрямовувала у сферу позашкільної освіти.

І саме у контексті децентралізації, а також модернізації всіх сфер суспільного життя Міністр наголосила на важливості підготовки кадрів позашкільної освіти та підвищення їх кваліфікації. Адже, з огляду на виклики сьогодення, діти змінилися, вони вже не такі, як 10 років тому. Вони живуть у динамічному світі, надзвичайно розвинені щодо цифрових технологій, і позашкільна освіта має запропонувати їм надзвичайно широку палітру напрямів розвитку. Саме тому розроблення нових методів роботи з такими дітьми є надзвичайно актуальним питанням.

У зв'язку з цим Лілія Михайлівна зазначила, що сьогодні фахівці розробляють нову Концепцію педагогічної освіти. У ній має бути відображено і питання підготовки позашкільників. Необхідно уявляти професійний стандарт людини, яка працює в системі позашкільної освіти. Важливою щодо цього є позиція

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, оскільки саме в цьому університеті узагальнено значний досвід і бачення потреб системи позашкільної освіти на перспективу.

З вітальним словом до учасників Форуму звернувся президент Національної академії педагогічних наук України, академік НАН і НАПН України, доктор філософських наук, професор **Василь Кремень**. Він зазначив, що позашкільна освіта відіграла значущу роль у вихованні людини в минулому, відіграє сьогодні і ще більшу відіграватиме в майбутньому. Це зумовлено абсолютно об'єктивними тенденціями розвитку України і цивілізації. Нині в усьому світі максимальна увага приділяється розвитку особистості, формуванню якомога потужнішого людського капіталу. І саме позашкільна освіта має відіграти головну роль у розвитку особистості дитини.

Зі словами привітання до учасників форуму від імені Першого заступника Голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, народного депутата України **Олександра Співаковського** звернулася **Олена Панич**, помічник-консультант.

У промовах президента Малої академії наук України **Станіслава Довгого** та голови Державної інспекції навчальних закладів України **Руслана Гурака** йшлося про проблеми позашкільної освіти та пошук шляхів їх вирішення. Було також зазначено, що українська позашкільна освіта має чималі здобутки за 25 років розвитку, і система позашкільної освіти має піднятися на новий вищий, ще якісніший рівень.

На адресу учасників Форуму надійшли вітання від міжнародних партнерів. Президент Європейської асоціації позашкільної освіти (EAI CY) **Вільям Михайлович** направив відеозвернення, у якому зазначив, що EAI CY як європейська асоціація цінує досягнення і досвід України у позашкільній освіті. Україна широко представлена в Асоціації і демонструє активність, професіоналізм, партнерство.

Вільям Михайлович наголосив, що 25 років незалежності України – це значна подія. Незалежність України дала можливість мільйонам українських громадян жити в суверенній, вільній, демократичній і правовій державі. Позашкільна освіта України – приклад підтримки українських дітей на державному рівні, партнерство теорії і практики. Асоціація сподівається на подальшу активну співпрацю.

Вітальні листи на адресу учасників форуму надіслали заступник міністра освіти і науки Литовської Республіки **Наталія Фаткуліна**, директор Центру Молоді

імені Г.Джордана **Бартломей Косурек** (Республіка Польща, м. Краків).

У рамках Форуму було заслухано доповіді з актуальних питань позашкільної освіти. Народний депутат України II–III скликань, головний консультант секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, кандидат наук з державного управління, доцент **Євген Красняков** окреслив основні засади законодавчого забезпечення позашкільної освіти України.

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки України **Алла Середницька** виголосила доповідь про здобутки та перспективи позашкільної освіти України. Алла Дмитрівна висловила занепокоєння, що, за середнім показником, лише 41,5% дітей мають можливість долучитися до позашкільної освіти в регіонах. Найвищий показник залучення школярів – у Сумській області (69,5%), найменший – у Рівненській області (27,8%). За словами Алли Дмитрівни, питання збереження мережі позашкільних навчальних закладів є вкрай актуальним. І якщо триватимуть процеси ліквідації та руйнації, то наші діти не матимуть змоги за підтримки держави здобувати позашкільну освіту.

Водночас Алла Середницька наголосила на тому, що на місцях недостатньо вивчають попит і запити дітей. Найвищий показник залучення дітей має художньо-естетичний напрям, який найлегше організувати, а батьки обирають те, що пропонують їм місцеві позашкільні заклади. Це негативно впливає на розвиток інших напрямів дитячої творчості, а також перешкоджає осучасненню напрямів роботи позашкільля.

З доповіддю про концептуальні засади розвитку позашкільної освіти у контексті реформування галузі освіти виступила президент Міжнародної асоціації позашкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор, ректор Інституту екології економіки і права, завідувач кафедри позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова **Олена Биковська**. Вона наголосила, що лише спільними зусиллями можна досягнути результату в освіті, у тому числі й у позашкільній. Позашкільні навчальні заклади завжди відповідають потребам держави, суспільства і конкретної дитини. Процеси децентралізації зумовлюють нові підходи до діяльності позашкільних навчальних закладів. Їх формат має відповідати освітнім та психолого-фізіологічним потребам дитини. Олена Володимирівна висловила думку, що школа і позашкільні навчальні заклади – не конкуренти, кожен із них виконує свої місії і завдання. Школа не може замінити позашкільля, а позашкільля – школу. Варто зважати на те, що саме позашкільна освіта разом з іншими складниками системи освіти – дошкільною, загальною середньою, професійною, вищою – створює цілісне освітнє середовище.

Окрему увагу доповідачі приділили питанню співпраці позашкільних навчальних закладів з

місцевим самоврядуванням, державними органами влади, оскільки більша частина повноважень згідно з державною політикою була передана на місця.

На Форумі було представлено кращі приклади підтримки місцевою владою позашкільних навчальних закладів в умовах децентралізації. Виступили директор Департаменту освіти і науки, молоді та спорту КМДА **Олена Фіданян**, голова Шевченківської районної у місті Києві державної адміністрації **Олег Гаряга**, міський голова м. Броварів **Igor Сапожко**.

Організатори Всеукраїнського форуму педагогічних працівників позашкільної освіти запропонували долучитися до дискусії про новий формат позашкільної освіти та обговорити питання, які найбільшою мірою хвилюють позашкільля сьогодні. Зокрема, вдосконалення діяльності позашкільних навчальних закладів з метою поліпшення якості освіти, нові підходи у реалізації основних напрямів позашкільної освіти, а також досвід взаємодії інститутів громадянського суспільства і позашкільних навчальних закладів. Щодо цих питань виступили доктор педагогічних наук, професор **Тетяна Суцєнко**, інспектор Державної інспекції навчальних закладів України **Іван Юрійчук**, директори державних позашкільних навчальних закладів.

Наприкінці Форуму було представлено результати проекту «**25 років незалежності – 25 років розвитку позашкільної освіти**», який започатковано 2016 р. Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри позашкільної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова **Наталія Кардаш** представила результати цієї наполегливої роботи. За її словами, основними завданнями проекту є узагальнення досвіду позашкільної освіти, діяльності позашкільних навчальних закладів України упродовж 1991–2016 років; широке інформування громадськості про досягнення і перспективи розвитку позашкільної освіти; популяризація різних напрямів позашкільля тощо.

Нині до проекту долучилися 276 осіб – керівники і педагоги позашкільних навчальних закладів, а також їхні безпосередні вихованці та випускники. Зважаючи на значний інтерес громадськості до цього проекту, прийнято рішення про його продовження з метою ширшого представлення здобутків і, найголовніше, перспектив розвитку позашкільної освіти в Україні.

Загалом у рамках Всеукраїнського форуму педагогічних працівників позашкільної освіти «Позашкільна освіта в умовах децентралізації» обговорено важливі питання, які в сучасній Україні є надзвичайно актуальними і заслуговують на особливу увагу.

Саме такі масштабні заходи дають змогу віднайти якомога швидший, безболісний, а головне – правильний шлях, що забезпечить гармонійний розвиток, навчання, виховання та соціалізацію юних українців у системі позашкільної освіти.